

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۵/۰۲/۰۳

جورج فوستر
ترجمه: رحمت آریا

د جورج فوستر یون لیک: له بنگاله تر لندن سفر (۱۴)

د ژباړونکي یادونه: مور تر دې ځایه د لومړي ټوک په ۱۷۸ او ۱۷۹ پاڼو کې یو چې د پي. ډي. ایف. فارمت ۲۰۵ او ۲۰۶ پاڼه کېږي. ما له همدغه ځایه تر ۲۷۲ پاڼې پورې برخه د خپلې ژباړې له موخې سره برابره ونه گڼله. ځکه زما موخه په دې تاریخي یون لیک یا سفرنامې کې د افغانستان، افغان، افغان دولت، افغان امپراتورۍ، د دراني امپراتورۍ د لغاتو موندنه او اړونده شرحه ده. په یادو سویو پاڼو کې ما څه ونه موندل او تر هغه مخکې پاڼې مې د روھیلیه وو د تاریخ په پار وژباړلې چې ښايي د څېړونکو لپاره گټور وي.

تاریخي راپورونه څرگندوي چې له ډیلي څخه د نادر شاه (افشار- ژ) د راستنېدلو پر مهال د سیکهانو ځواکونه سره راټول او په خوځښت راغلل. کله چې فارسي لښکر د بي نظمی او بي دسپیلنی او له قوماندې څخه د سرغړونې له کبله او د لوټ سویو وسایلو د لرلو له کبله په بارونو او پیتو دروند سوی وو د سیکهانو د سپرو ځواکونو د شا له پلوه په فارسي لښکر برید وکړ او کله نا کله به یې د لښکر د پیتو او کڅورو په ساتونکو بریدونه وکړل او بي شمېره غنایم به یې ورڅخه تر لاسه کړل. د فارسیانو له برید او د افغانانو له لومړي برید وروسته کومه هغه گډوډي او بي نظمي چې رامنځته سوې وه ددې لامل سوې چې سیکه ځواکونه له خپلو پټن ځایونو راوځي. سیکهانو د بېلا بېلو ماجراپالو د سترې ټولگې او ډلې په راټولولو سره وکولی سول چې په چټکۍ سره پوځي اهمیت ته ورسېږي. [1]

آدینه بیگ هغه افسر وو چې د میر منو تر فرمان لاندې وو، دی د یوه لښکر په سر کې د سیکهانو د سيمي زړه ته استول سوی وو او نوموړي دا سیمه نیولې وه؛ کله چې لښکر یې له سیکهانو سره مخامخ سو نو په ۱۷۴۹ز کال کې یې سیکهانو ته ماتې ورکړه او د پام وړ تلفات یې ور واورول. په پای کې د کورا مول Korah Mul په منځگړتوب د سیکهانو او د لاهور د والي تر منځ توافق تر لاسه سو. له دې چې والي په داسې عملیاتو کې ښکیل وو چې پایله یې د مهمو اهدافو په تر لاسه کولو او اوبنتله نو سیکهانو ته یې اجازه ورکړه چې ځانونه پیاوړي او خپل قلمرو ته پراختیا ورکړي چې لمنه یې

¹ -During the periods of tumult and distress, which followed the Perfian , and the first Afghan invasion , the Sicques emerged more conspicuously from their places of concealment ; and collecting a numerous party of promifcuous adventurers , they soon rose into military importance. (Volume I, page 272, PDF format combined volume I and II page 299)

د پاڼو شمېره: له 1 تر 5

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې دلیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په خیر و لولئ

د لاهور له ورځپاڼو سيمو تر غرونو غځېدله. تر هغه مهاله چې کورامول ژوندی وو پر سيکهانو باندې د هغه کنترول سيکهان دي ته اړ کړي ول چې تر خپلو سيمو محدود پاتې سي او خپل لوټمار فعاليتونه يوازې په خپلو سيمو کې وکړي. خو د کورامول له وژل کېدلو وروسته (کورامول په ۱۷۵۱ز کال کې ووژل سو) چې له افغانانو سره د جگړې په لړ کې ووژل سو [2] د لاهور د ادارې پر سر د مخالفتونو له وجهې گډوډی او بې نظمۍ په ځانگړې توگه د ميرمنو له مړينې وروسته (ميرمنو په ۱۷۵۲ز کال کې مړ سو) رامنځته سوې او دغو گډوډيو سيکهانو ته اجازه ورکړه چې ځانته د قدرت د تر لاسه کولو لپاره لاره پرانيزي؛ سره له دې چې سيکهان په راتلونکي کې له شديدو ستونزو سره مخامخ سول خو دوی يې د قانون ماتونکو له يوې لويې ډلې څخه يوې رېښتوني غير قانوني ډلې ته بدل کړل. د هغه کوډگر دم لمنه چې د هندي مغولانو پراخه سترواکي يې پياوړې او په ختيځ قلمرو کې د هغه نه ماتېدل يې اعلان کړی وو، نوره ټوله سوې وه. په پايله کې داسې يوه پراخه عرصه رامنځته سوه چې په کې بې باکو ماجراجويانو د خپلې زړورتيا د بنودلو لپاره په کافي اندازه د عمل آزادي درلودله او د فردي آرمانونو او حرص لپاره خورا زړه راښکونکي امکانات برابر سول. سويلي سيمي له سترواکي څخه جلا سوې وې؛ او فارسيانو او افغانانو له مرهټو او سيکهانو سره يو ځای هر يو د پلازميني په گډون شمالي ولايتونه لوټ او ويجاړ کړي ول. [3]

د ميرمنو له مړينې او د لنډ مهالو واليانو له چټک چټک بدلېدلو وروسته د لاهور حکومت آدينه بيگ ته منتقل سو (آدينه بيگ د مکاوول Mackavaul په جگړې کې سيکهانو ته ماتې ورکړې وه)؛ په عين وخت کې د دهلي دربار، د دراني احمد شاه د ستراتيژي برخلاف چې د لاهور قلمرو يې په خپل قلمرو اضافه کړی وو، د آدينه بيگ له هغه قدرت څخه چې په لاهور کې يې تر لاسه کړی وو، څرگند ملاتړ وکړ. [4] ددغه افسر زړورتيا او پوځي پوهې د سيکهانو په وحشي او له حرص څخه ډکو لېوالتياوو په مهارولو کې فعاله ونډه درلوده؛ له دې سره سره آدينه بيگ له داسې خلکو سره چې د هغوی لوټماري او گڼ شمېر غلاوي له مداومو جگړو پرته د مخنيوی وړ نه وې له سيکهانو سره ټولوا له جوړه کړه او ددې ټولواي محور د افغانانو پر ضد د گډو بریدونو ستراتيژي وه او پرته له دې چې په غنايمو د کومې ونډې غوښتنه وکړي هغوی يې د افغانانو د سيمو وړانولو ته هڅول. (دغه مهال افغانانو د سيمي يوه برخه په لاس کې درلوده چې لمنه يې د چناون Chinnaun له سينده تر اندس پورې رسېدله [5] لمنليک) آدينه بيگ له سيکهانو سره د قرار داد هرډول

² - Whilst Korah Mul lived, his influence over the Sicques confined them to their own limit, and restrained their depredations. But the death of this officer, who was slain in an action fought with the Afghans, and the tumult which arose at the decease of Munnoo, from the various competitors to the government of Lahore, enabled the Sicques to fix the basis of a power, which, though severely shaken at a subsequent period, has raised them from a lawless banditti to the rank of sovereigns of an extensive dominion. (Volume I, page 273-274, PDF format combined volume I and II page 300-301)

³ -The southern territories had been dismembered from the empire; and the Persians and Afghans, the Mahrattas and the Sicques, had severally plundered and laid waste the northern provinces, and the capital. (Volume I, page 274, PDF format combined volume I and II page 301)

⁴ -AFTER the death of Meer Munnoo, and a rapid succession of fleeting governors, the government of Lahore devolved on Adina Beg Khan; and the court of Dehli, in opposition to the arrangements of the Duranny Ahmed Shah, who had annexed the Lahore province to his dominion, avowedly supported the power which Adina Beg had assumed in the Punjab. (Volume I, page 274, PDF format combined volume I and II page 301)

⁵ -The Afghans were at that time possessed of a tract of country, reaching from the Chinnaun river to the Indus. Volume I, page 275, PDF format combined volume I and II page 302 Footnote}

د پاڼو شمېره: له 2 تر 5

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راپرولو مخکې په خبر و لولئ

سرغروني باندې خواږدې كېده له دې امله ډېر لږ او په ندرت ليدل سوي دي چې سيكهانو دي د هغه د حكومت په آرامۍ كې كوم اختلال رامنځته كړی وي. [6]

د ډهلي دربار د دسيسو او توطئو له لارې او د كله نا كله پوځي مرستو له لارې زېښتي ډېرې هڅې وكړې چې د لاهور د مشر برياليتوبونو ته وده ورکړي؛ په ۱۷۵۶ز كال كې احمد شاه د يوه لښکر په ملتيا په دې هيلې هندوستان ته راغی چې پنجاب يو ځل بيا ونيسي او د دوهم عالمگير وزير ضياء الدين ته سزا ورکړي ځکه نوموړي په پلازميني كې مطلقه واک تر لاسه كړی وو. د وزير د گټو وفادار متحد آدينه بيگ چې گټې يې د وزير په گټو كې نغښتې وې دومره ځواک نه درلود چې له دراني احمد شاه سره مخامخ ډغري ووهي نو ځکه غرونو ته وتښتېد او تر هغه مهاله په غرونو كې پټ پاتې سو كله چې افغان پادشاه بيرته خپلو د شمال سيمو ته ستون سو. [7]

د ۱۷۵۷ يا ۱۷۵۸ز كلونو په ترڅ كې [8] د مرهته وو يوه ستر لښکر د ډهلي د شاوخوا د سيمو له نيولو وروسته د ډهلي ښار ته ننوت او مشرانو يې ددې ځای بشپړ كنترول په لاس كې واخيست. آدينه بيگ له مرهته وو سره د ټلوالې د جوړولو د گټې په پوهېدلو سره د مرهته وو مشرانو ته خبر ورکړ چې د احمدشاه په تلو سره د پنجاب گارنيزيونونه ضعيف سوي دي او دا به ددوی د ځواکونو لپاره يو آسانه هدف وي او وړانديز يې وکړ چې دی به له خپلو ډلو او په دې سيمې كې له خپل نفوذ څخه په گټې اخيستلو د مرهته وو د ځواکونو ملاتړ وکړي. د مرهته لښکرو په چټکۍ د پنجاب

⁶ - The courage and military experience of this officer found an active employment in curbing the turbulent and rapacious spirit of the Sicques; but aware of the advantages that would arise from a confederacy with a people whose depredations, accompanied with every species of rapine, could not be prevented without continued warfare, Adina Beg made an alliance with the Sicques, founded on a scheme of combined hostilities against the Afghans, whose territories he invited them to lay waste, without requiring participation of the booty. Every infringement of the compact being feverishly repented by Adina Beg, the Sicques were rarely seen interrupting the peace of his government. (Volume I, page 274 - 275, PDF format combined volume I and II page 301- 302)

⁷ - THE Court of Dehli, having by intrigue and occasional military aids, zealously contributed to promote the successes of the Lahore chief, Ahmed Shah brought an army in the year 1756 into India, to recover the possession of the Punjab, and to punish Ghaze-ud-Dien, the minister of Alimguir the Second, who had assumed an absolute authority in the capital. Adina Beg, an active supporter of the minister's interests, which were closely united with his own, not having a sufficient force to meet Ahmed Shah Duranny in the field, fled into the adjacent mountains, where he remained in concealment until the departure of the Afghan prince to his northern dominions. (Volume I, page 275, PDF format combined volume I and II page 302)

⁸ - دوی د غازي الدين له لوري هندوستان ته راوبلل سول ترڅو له هغه حكومت سره مرسته وكړي چې له يوې خوا خلكو ورڅخه كركه درلوده او له بل خوا په دربار كې دننه ورسره مخالفت كېده. كه احمد شاه دراني د پاني پت په جگړې كې په مرهته وو نه وو بريالی سو نو دا احتمال موجود وو چې په هندوستان كې د مسلمانانو د نفوذ جرړه وايستل سي. - ليكوال

د ژباړونكي يادونه

غازي الدين څوك وو: دريم فيروز جنگ يا نظام شهاب الدين فيروز خان صديقي باي آفندی چې د عماد الملک په نامه پېژندل کېږي د مغولو د سترواکۍ مشر وزير وو. دی د غازي الدين خان دوهم فيروز جنگ زوی او د آصف جاهي د سلطنتي کورنۍ د بنسټ ايښودونکي نظام الملک آصف جاه لمسی وو. په ۱۷۵۲ز كال كې د خپل پلار له مړينې وروسته د نواب صفدر جنگ د سپارښتې پر بنسټ د (مير بخش) په توگه وټاکل سو او د (امير الامرا) او عماد الملک القاب ورته ورکړل سول. عماد يوه جنجالي څېره وو ځکه ده مغولي امپراتور احمد شاه بهادر روند کړی وو، امپراتور دوهم عالمگير يې ترور کړی وو او د هغه کورنۍ يې د راتلونکي امپراتور دوهم شاه علم په گډون شکنجه کړې وه.

نوموړی د بېلابېلو اسلامي علماوو لکه شاه ولي الله ډهلي او دراني امپراتور احمد شاه ابدالي له لوري مرتد اعلان سوی وو. عماد الملک مرهته وهڅول او له هغوی څخه يې مرسته وغوښته چې د بهارت پور په جتانو بريد وكړي او په دې سره د ډهلي د بالفعل حاکم په توگه راڅرگند سو. مرهته وو د ۱۷۵۴ز كال د جنوري په لومړۍ نيټې د کومېر کلا ونيوله خو د سورج مل د مقاومت له کبله په شا سول. عماد الملک ۱۵۰۰۰ درهم راتول کړي ول خو د مغول د لښکر او د مغول د مقاماتو د تنخواه له ورکړې څخه يې غاړه وغړوله او همدا کار ددې لامل سو چې دی له امپراتورۍ ليرې سي.

د پاڼو شمېره: له 3 تر 5

پر لور پرمختگ وکړ او له «سرهند» او لاهور څخه د افغانانو په شړلو د هغې سیمې کنترول په لاس کې واخیست چې (له ختیځ لوري د پنجاب تر پینځم سیند) د جیلم [9] تر سیند پورې غځېدله. [10] ملي پاڅونونه او گډوډۍ ددې لامل سوې چې د مرهټه وو ارشد مقامات بیرته دکن ته ستانه سې او ددې کار پایله په دې واوښتله چې آدینه بیگ د لاهور په مشرتابه انتصاب سې، ځکه آدینه بیگ د مرهټه وو په لاسته راوړنو کې ونډه درلوده. خو آدینه بیگ په راتلونکي کال یې د عمر د ډیروالي له کبله چې په علیا هند کې یې د خپل پوځي او سیاسي وړتیاوو له کبله شهرت درلود، مړ سو.

سیکهان چې د مرهټه وو د غالب ځواک تر اغېز لاندې راغلي ول او د آدینه بیگ د خنیم له پارېدلو څخه ډارېدل نو د هغه د قدرت پر مهال یې د سفلی سیمو پر لور د خپلو لوټمارو فعالیتونو لمنه پراخه نه کړه. د افغانانو د بېلابېلو بریدونو په اوږدو کې چې د احمد شاه پر مهال یې تر سره کړل، افغانان په مکرر ډول د سیکهانو له لوري وکړول سول او د افغانانو گن شمېر خواره واره ځواکونه یې له منځه یوړل؛ سیکهانو د افغانانو د کړولو لپاره په خپلو بېلابېلو تکتیکونو سره له ځانه نه ستړي کېدونکي زوروتیا وښودله. [11]

احمد شاه د هندوستان د مسلمانو مشرانو په همکارۍ د ۱۷۶۱ز کال په پیل کې د هندوانو متحدو ځواکونو ته د پاني پت په جگړې کې ماته ورکړه او مرهټه یې له شمالي سیمو څخه وشرل. هغه له سیکهانو څخه د بشپړ غچ اخیستلو په فکر کې وو ځکه سیکهانو د هماغه کال په وروستيو کې د احمد شاه د لنډمهالي غیابت پر مهال د لاهور د ولایت یوه لویه برخه تصرف کړې وه. د ۱۷۶۲ز کال په لومړیو کې احمد شاه د یوه لوی لښکر په وسيلې په پنجاب برید وکړ او هر چیرې چې سیکهان یې وموندل هغوی یې خواره واره کړل او د ډیرو وړانیو په رامنځته کولو چې د هغه د بریدونو مشخصه وه، یوه پراخه ویره یې د خلکو په منځ کې رامنځته کړه. افغانان په چټکۍ سره پر ټولو ټیټو ځمکو مسلط سول او سیکهان چې د احمد شاه له چټکي بریا او د هغه د وحشي سرتهبرو له وحشي گریو څخه اندېښمن سوي ول له دښتو وتښتېدل او له خپلو کورنیو سره یې د غرونو لمنو ته پناه یوړه. [12] د سیکهانو یوه د پام وړ ډله چې د سرهند شمالي سیمو ته په شا سوې وه او د افغانانو له پوځي مرکز لاهور څخه یې څه دباندي سل مایله واټن درلود ځان د افغانانو له هر ډول قریب الوقوع بریدونو څخه خوندي احساس کاوه. خو له دې سره سره، د احمد شاه اقدامات او تگلاره په هماغه اندازه چټکه او وحشتناکه وه. [13] هغه د ۱۷۶۲ز کال د فیروزي په میاشت کې د لاهور له سفره وروسته له دوه وو

⁹ - له ختیځ لوري د پنجاب پینځم لوی سیند - لیکوال

¹⁰ -The Mahratta army moved without delay into the Punjab, and, expelling the Afghans from Sirhend and Lahore, reduced to their power a tract of country that extended to the river Jaylum. (Volume I, page 276, PDF format combined volume I and II page 303)

¹¹ -THE Sicques, awed by the superiour power of the Mahrattas, and fearful of incurring the refentment of Adina Beg, had not during his government, carried their depredations into the low country. In the course of the several expeditions which the Afghans made into India under Ahmed Shah, they were feverely harrassed by the Sicques, who cut off many of their detached parties; and evinced, in the various schemes of annoying the Afghans, an indefatigable intrepidity. (Volume I, page 276- 277, PDF format combined volume I and II page 302- 303)

¹² -The Afghan soon became possessed of all the low country, and the Sicques dismayed at his rapid success, and the cruelties exercised by his fierce soldiery, abandoned the plains, and fought a shelter with their families in the, skirts of the mountains. (Volume I, page 277, PDF format combined volume I and II page 304)

¹³ -A large party of Sicques had retired towards the northern districts of Sirhend, which being more than an hundred miles distant from Lahore, the station of the Afghan army, they were not apprehensive of any immediate attack. But the motions and onfet of Ahmed Shah were equally rapid and dreadful. (Volume I, page 277, PDF format combined volume I and II page 304)

د پانو شمېره: له 4 تر 5

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رایرلو مخکې په څیر و لولئ

ورځو په لږه موده کې يو ناڅاپه د سيکھانو په دې ډلې بريد وکړ او ادعا سوې چې د سيکھانو پينځه ويشت زره سپاره
بي نيست او نابود کړل.

نور بيا

سيکھانو د خپلي بريا پر مهال د مسلمانانو مسجدونه او...

قدرمنو لوستونکو! د بناعلي رحمت آريا د آر شيف: لينک

د پاڼو شمېره: له 5 تر 5

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په ځير و لولئ